

Järfälla kommun

Beslut efter uppföljning för förskoleklass och grundskola

---

efter tillsyn i Aspnässkolan
belägen i Järfälla kommun

Uppföljning av tillsyn i Aspnässkolan

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Järfälla kommun under hösten 2016. Skolinspektionen fattade den 10 maj 2017 beslut efter tillsyn för Aspnässkolan. Skolinspektionen förelade i detta beslut Järfälla kommun med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) att vid vite av 900 000 kronor senast den 31 oktober 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. Skolinspektionen genomförde därefter en uppföljning av de brister som framkom i detta beslut och konstaterade i ett nytt beslut den 13 februari 2018 att flertalet av bristerna kvarstod, och förelade därför Järfälla kommun vid vite av 1 200 000 kronor att senast den 17 september 2018 avhjälpa de brister som ännu inte var avhjälpta. Skolinspektionen har nu följt upp de brister som i beslutet den 13 februari 2018 bedömdes kvarstå i verksamheten. Uppföljningen bygger på en redovisning av vidtagna åtgärder som Järfälla kommun inkom med den 13 september 2018, på begärd kompletterande dokumentation som inkom den 25 september 2018, på de uppgifter som framkom vid Skolinspektionens uppföljningsbesök på skolan den 10-11 oktober 2018, samt på de uppgifter som rektorn inkommit med den 6 november 2018, efter Skolinspektionens besök på skolan.

Sammanfattning av kvarstående brister

Enligt Skolinspektionens bedömning är nedanstående brister ännu ej tillfullo åtgärdade. I två fall har en del av en brist inom ett område avhjälppts och i något fall har en brist inom ett område utökats till att omfatta ytterligare delar. Skolinspektionen konstaterar att Järfälla kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

Skolinspektionens ingripande

Arbetsområde	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
2. Extra anpassningar och särskilt stöd		
Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.	Föreläggande vid vite	2019-04-23

4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling			
	Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.	Föreläggande vid vite	2019-04-23
	Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.	Föreläggande vid vite	2019-04-23
5. Förutsättningar för lärande och trygghet			
	Den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet.	Föreläggande vid vite	2019-04-23
6. Styrning och utveckling av verksamheten			
	Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras.	Föreläggande vid vite	2019-04-23
	Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna.	Föreläggande vid vite	2019-04-23
	Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och	Föreläggande vid vite	2019-04-23

Beslut

2018-12-18

4 (27)

Dnr 43-2016:4393

	genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras.		

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattning av avhjälpna brister

Arbetsområde	Typ av ingripande
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	
Skolan ska säkerställa att eleverna deltar i utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Uteblir en elev utan giltigt skäl ser rektorn till att elevens vårdnadshavare informeras samma dag.	Brist avhjälp

Skolinspektionen avslutar tillsynen avseende de brister som har avhjälpits.

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälp samtliga påtalade brister. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa de brister som kvarstår.

Skolinspektionen avslutar tillsynen avseende de brister som har avhjälpats.

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Järfälla kommun vid vite av 3 000 000 kronor att **senast den 26 april 2019** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Om Järfälla kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömmande av vitet.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Järfälla kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Se till att det, efter att en utredning av en elevs behov av särskilt stöd har genomförts, utan fördröjning fattas beslut om åtgärdsprogram eller beslut om att inte utarbeta ett åtgärdsprogram för eleven.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det fortsatt föreligger allvarliga brister i arbetet med särskilt stöd på Aspnässkolan. Skolinspektionens utredning visar att brister kvarstår när det gäller att fatta beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram efter att en elevs behov av särskilt stöd har utretts. Av

utredningen framgår bland annat att elever ges särskilda stödinsatser trots att de inte har åtgärdsprogram. Skolinspektionen vill dock framhålla att det alltid finns en risk att elever inte får det särskilda stöd som de ska ha när behoven av särskilt stöd inte dokumenteras i ett åtgärdsprogram. Åtgärdsprogram är centrala i arbetet med att säkerställa att elever ges de särskilda stödinsatser som de ska ha och att uppföljning och utvärdering av de vidtagna åtgärderna sker. Att skapa tydliga strukturer för arbetet med särskilt stöd innefattande rutiner för dokumentation är särskilt viktigt på en skola som Aspnässkolan som varit föremål för hög personalomsättning och ett flertal rektorsbyten bara under det senaste året. När beslut om åtgärdsprogram eller beslut om att ej utarbeta åtgärdsprogram inte fattas fräntas också eleven och dess vårdnadshavare i praktiken möjligheten att överklaga beslutet och få skolans bedömning överprövad. Skolinspektionen ser mycket allvarligt på att brister inom detta område fortfarande föreligger trots att Skolinspektionen vid vite förelagt huvudmannen att vidta åtgärder upprepade gånger sedan vårterminen 2017.

Skolinspektionen bedömde i beslut den 10 maj 2017 att det fanns brister i Aspnässkolans arbete med särskilt stöd. Vid uppföljning av detta beslut konstaterade Skolinspektionen i ett nytt beslut den 13 februari 2018 att det fortfarande förelåg brister i detta arbete, då rektorn inte fattade beslut om åtgärdsprogram när utredningar om behov av särskilt stöd visat att eleverna hade behov av sådant stöd och då det var sannolikt att eleverna inte fick det särskilda stöd som de hade behov.

Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av åtgärdsprogrammet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning av elevens behov av särskilt stöd visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Av förarbetena till skollagen (Prop. 2009/10:165, s. 290) framgår att åtgärderna i åtgärdsprogrammet ska vara av både kortsiktig och långsiktig karaktär. Åtgärderna ska också relatera till målen i läroplanen och kunskapskraven, samt vara möjliga att följa upp och utvärdera.

Av 28 kap. 16 § skollagen framgår att beslut av en rektor i fråga om åtgärdsprogram får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Tillsynen visar att det finns flera elever som utretts för behov av särskilt stöd, i vissa fall redan höstterminen 2017, och elever som ges särskilt stöd, utan att rektorn fattat beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn uppger i intervju att det finns flera elever som utretts för behov av särskilt stöd utan att rektorn fattat beslut om åtgärdsprogram eller beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram för eleven. Rektorn uppger att några elever utretts för behov av särskilt stöd redan vid årsskiftet 2017/18 utan att det, vid tidpunkten för Skolinspektionens besök i oktober 2018, fattats beslut om åtgärdsprogram. Enligt rektorn rör det sig om cirka 7 till 10 utredningar om behov av särskilt stöd som inte följts av ett beslut om åtgärdsprogram eller att inte utarbeta åtgärdsprogram. Att utredningar om behov av särskilt stöd genomförts redan vid årsskiftet 2017/18 utan att de följts av ett beslut om åtgärdsprogram eller att inte utarbeta åtgärdsprogram, framgår även i intervju med elevhälsan. Rektorn uppger även i intervjuer att det finns flera elever på skolan som har getts särskilda stödåtgärder utan att dessa dokumenterats i ett åtgärdsprogram, vilket bekräftas av en specialpedagog på skolan. Rektorn uppger att detta beror på att hon ansett att det varit viktigt att ha möte med eleven och vårdnadshavaren innan åtgärdsprogrammet skrivs, och särskilda stödinsatser har därför satts in för eleven innan åtgärdsprogram skrivits. Enligt rektorn finns det elever som getts särskilt stöd redan under vårterminen 2018 och som vid tidpunkten för Skolinspektionens besök i oktober 2018 saknar åtgärdsprogram.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart och ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får, enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen, förenas med vite. Ett föreläggande ska enligt andra stycket i samma bestämmelse förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Verksamheten vid Aspnässkolan uppfyller inte de krav som ställs i författningarna. Järfälla kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa de konstaterade bristerna.

Skolinspektionen bedömer vidare att föreläggandet ska förenas med vite. Skolinspektionen konstaterar, som framgår ovan, vid uppföljningen av tidigare tillsynsbeslut att det finns allvarliga brister i arbetet med särskilt stöd på

Aspnässkolan. Rektor fattar inte alltid beslut om åtgärdsprogram eller beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram för elever som utretts för behov av särskilt stöd. Detta medför, som beskrivits ovan, en risk för att elever inte får det särskilda stöd som de är i behov av och fråntar i praktiken elever och vårdnadshavare möjligheten att överklaga besluten. Brister inom området har vidare förelegat under en längre tid och trots tidigare förelägganden. Skolinspektionen har vid upprepade tillfällen, såväl i beslut från den 10 maj 2017 som i beslut från den 13 februari 2018, påpekat att brister inom området föreligger i verksamheten och vid vite förelagt Järfälla kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna. Brister gällande särskilt stöd konstaterades också av myndigheten i beslut från den 11 februari 2009 (dnr 43-2008:215) och i beslut från den 12 april 2012 (dnr 43-2011:4880). Trots detta föreligger brister fortsatt inom detta för verksamheten centrala område.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Järfälla kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Åtgärder

- Se till att utbildningen utformas på ett sådant sätt att skolmiljön präglas av trygghet och studiero. I detta ingår att:
  - Se till att grundligt analysera orsakerna till den bristande tryggheten och studieron och vidta ändamålsenliga åtgärder utifrån denna analys samt involvera elever, vårdnadshavare och personal i detta arbete.
  - Se till att kontinuerligt och systematiskt följa upp och utvärdera tryggheten och studieron och låta denna uppföljning och utvärdering ligga till grund för det fortsatta arbetet.
  - Se till att det finns ett gemensamt förhållningssätt och gemensamma strukturer och processer för arbetet med trygghet och studiero som är implementerade i verksamheten.
  - Se till att personalen har tillräcklig kunskap i hur de kan arbeta med att förebygga kränkande behandling och hantera konflikter.

- Se till att personalen har tillräcklig kunskap i hur de kan ge stöd till elever som behöver det exempelvis vid övergångar och under raster.
- Se till att rastverksamheten fungerar ändamålsenligt.
- Se till att samtlig personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn.
- Se till att samtliga anmälningar om kränkande behandling av elever utreds skyndsamt och att de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden vidtas i förekommande fall.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det fortsatt föreligger allvarliga brister i arbetet med att tillförsäkra eleverna på Aspnässkolan trygghet och studiero, samt i skolans arbete med att motverka kränkande behandling. Att eleverna inte tillförsäkras en studiemiljö som präglas av trygghet och studiero och att det finns brister i arbetet med att motverka kränkande behandling innebär stora konsekvenser för eleverna på Aspnässkolan eftersom en trygg och stimulerande lärmiljö är en av de viktigaste förutsättningarna för att elever ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden i skolan. Skolinspektionen ser därför mycket allvarligt på att brister inom detta område fortfarande föreligger trots att Skolinspektionen förelagt huvudmannen att vidta åtgärder upprepade gånger sedan vårterminen 2017.

Fortsatt otrygghet på Aspnässkolan bland annat då elever återkommande utsätts för verbala och fysiska kränkningar

Skolinspektionen bedömer att eleverna på Aspnässkolan fortfarande inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet. Skolinspektionens utredning visar att elever på Aspnässkolan återkommande, i många fall dagligen, upplever otrygghet och utsätts för fysiska och verbala kränkningar. I utredningen framgår att förekomsten av kränkningar är utbredd och att de kränkningar som eleverna utsätts för av andra elever är allvarliga. Elever utsätts bland annat för hot, knuffar stryptag, sparkar och slag. Det framgår att skolan påbörjat ett arbete med att vidta åtgärder för att förbättra tryggheten på skolan till exempel genom att arbeta för att skapa samsyn i personalgruppen och skapa en tryggare fysisk miljö för eleverna. Av utredningen framgår dock att flera åtgärder som skolan själva bedömt att de behöver genomföra som en del av arbetet med att skapa trygghet ännu inte genomförts och som beskrivits ovan kvarstår allvarliga brister i elevernas trygghet på skolan.

Skolinspektionen bedömde i beslut den 10 maj 2017 att det fanns brister i Aspnässkolans arbete med att säkerställa trygghet för alla elever. Vid uppföljning av detta beslut konstaterade Skolinspektionen i ett nytt beslut den 13 februari 2018 att det fortfarande förelåg brister i detta arbete, då det fortfarande fanns elever som upplevde otrygghet på skolan bland annat på grund av förekomsten av bråk mellan elever.

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet.

I förarbetena till bestämmelsen anges att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. Vidare anges att det förebyggande arbetet är centralt, och att det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. En viktig förutsättning för detta är att elever, lärare och annan personal känner ett gemensamt ansvar och har respekt för varandra i skolan samt att skolan även involverar elevernas vårdnadshavare i arbetet med att skapa gemensamma utgångspunkter för en trygg skolmiljö. Det kräver ett aktivt värdegrundsarbete där grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. Att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet utgör grunden för en trygg och utvecklande studiemiljö. Rutiner för att säkerställa samverkan och kommunikation mellan elever, lärare och annan personal är också centrala inslag i det förebyggande och långsiktiga arbetet. Rektorns skyldighet att se till att elevers behov av stöd utreds och att stödåtgärder kommer till stånd för elever i behov av stöd är självfallet även det en del i arbetet med att skapa en trygg och stimulerande studiemiljö för alla elever. (Prop. 2009/10:165 s. 319 och 320)

Skolinspektionens utredning visar att elever i årskurserna 2 och 3 på Aspnässkolan återkommande upplever sig utsatta av andra elever såväl verbalt som fysiskt, och därmed känner sig otrygga. Vid Skolinspektionens intervjuer med elever i årskurserna 2 och 3 beskriver flera elever att elever på skolan upplever otrygghet eftersom de bland annat blir utsatta för våld och hot samt kallade för fula tillmälen av andra elever. Bland annat uppger flera elever att det förekommer slagsmål mellan elever cirka två gånger i veckan. En elev berättar: "man känner sig inte trygg. Jag går iväg men de går efter. Om de vet att någon inte blir arg så lätt så blir den eleven härmad och slagen" och berättar vidare att det sker varje dag. Två andra elever berättar att de blivit sparkade av andra elever och en elev säger att en elev slagit en annan elev med en bandyklubba några veckor före Skolinspektionens besök på skolan. En elev beskriver också att elever slår varandra med pinnar som finns på baksidan av skolgården nästan varje dag och flera elever nämner att de blivit puttade, i

vissa fall av äldre elever. Flera elever uppger också att elever säger "fula ord" till varandra och hotar att slå varandra, och att även detta i vissa fall handlar om äldre elever som säger sådant till yngre elever. Elever ger i intervjuer exempel på "fula ord" som eleverna säger till varandra, exempelvis att de använder svärord eller säger något dumt om den andra elevens mamma eller pappa. Det framkommer att elever i dessa årskurser upplever att elever säger "fula ord" till varandra ganska ofta ute på skolgården och ibland även på lektionerna. Enligt eleverna sker detta dagligen eller några dagar i veckan. På lektionerna kan det enligt en elev bland annat ske genom att elever kastar elaka brev med tillmälen till andra elever.

Utredningen visar att även elever i årskurserna 4 och 5 återkommande upplever sig otrygga då de blir utsatta verbalt och fysiskt av andra elever på skolan. Vid Skolinspektionens intervju med elever i årskurserna 4 och 5 framgår att eleverna upplever otrygghet på skolan bland annat på grund av bråk, för att de blir kallade för fula tillmälen och hotade om att bli slagna, och för att de blir utsatta för olika former av våld av andra elever. Vid intervjun uppger exempelvis en elev att det finns många "mobbare" på skolan och att det känns otryggt på skolan för att många elever bråkar. En elev beskriver vidare till exempel att om eleverna har bråkat på lektionen och en elev säger "på rasten får du stryk" till en annan elev så blir den andra eleven rädd att gå ut på rast eller rädd att det ska hända något på skolan nästa dag om ingenting händer hen på rasten. Eleverna berättar också i intervju om händelser som skett under veckorna före Skolinspektionens besök, till exempel har elever blivit utsatta för strypgrepp, slag, sparkar, knuffar, hot och kränkningar i ord. En elev berättar exempelvis hur hen blivit knuffad och inslängd i ett galler vid fotbollsplanen och att flera elever sedan sparkade på hen när hen låg ner. En elev berättar om en händelse där två elever kastade sten på eleven och sade att de ville slå hen. Eleven sade till en lärare som sade att eleven kan klara sig själv. När eleven skulle gå hem samma dag sprang de två eleverna efter hen på väg hem och kastade stenar efter hen. Eleverna berättar att eleverna även säger saker till varandra som påverkar eleverna psykiskt och att det bland tjejerna inte sker så mycket slagsmål men att tjejerna säger saker till varandra som gör en ledsen. I intervjuerna uppges att nästan alla elever har någon som är taskig mot dem, retas eller liknande och att för många elever händer detta varje dag.

Lärare, samt personal i skolans trygghetsgrupp, bekräftar i intervju att eleverna upplever sig otrygga och att de återkommande utsätts verbalt och fysiskt av andra elever. Vid Skolinspektionens intervju med elevhälsopersonal, uppger två elevhälsorepresentanter, som sitter med i skolans trygghetsgrupp, att elever på skolan kränker varandra genom att exempelvis använda "elaka ord" mot varandra, spotta på varandra och utsätta varandra för fysiskt våld. Representanterna uppger att de tar del av cirka tio anmälningar per vecka om

kränkningar av elever och säger att dessa kränkningar sker på raster, vid övergångar och i hallen vid matsalen. Vid Skolinspektionens lärarintervjuer berättar även lärare att elever kallar varandra för olika tillmälen och utsätter varandra för handgemäng och att eleverna ofta hamnar i konflikter med varandra. Lärare beskriver exempelvis att elever blir slagna, puttade och hotade. Vid lärarintervjuerna framkommer vidare att problem med otrygghet förekommer i ett flertal klasser på skolan, och att vissa elevgrupper är särskilt utsatta för olika former av kränkningar. Flera lärare uppger att elever kallar varandra för olika tillmälen dagligen och att konflikterna mellan eleverna är många. En lärare beskriver att hen dagligen får höra från elever att någon annan elev gjort något dumt mot dem och en annan lärare berättar att äldre elever kränker yngre elever verbalt. Enligt flera lärare upplever elever otrygghet bland annat på raster och i sociala medier, och det framgår av lärarintervjuerna att konflikter och fysiska kränkningar oftast sker i samband med övergångar mellan rast och lektion, vid lunchen eller när det är dags för eleverna att gå hem. Enligt flera lärare förekommer också att elever tar med sig konflikterna in i klassrummet, och tryggheten på skolan beskrivs av lärare som tätt sammankopplad med studieron.

Enligt rektorn förekommer konflikter och såväl verbala som fysiska kränkningar för ofta på skolan och elevenkäter visar att upplevelsen av otrygghet bland eleverna är utbredd. Vid Skolinspektionens intervju med rektorn uppger hon att det sker för mycket konflikter mellan elever på skolan. Rektorn berättar att eleverna slår varandra med pinnar, jagar varandra, sparkar varandra och sårar varandra med fula ord, och rektorn säger att dessa typer av konflikter och kränkningar sker "för ofta". Rektorn uppger att det förekommer otrygghet och kränkningar i flera klasser på skolan som de inte har lyckats hantera. Den elevenkät som genomförts på Aspnässkolan under höstterminen 2018, och som Skolinspektionen tagit del av, visar också att i tio av elva klasser på skolan så är det mellan cirka 17 och cirka 73 procent av de elever som besvarat enkäten som uppger att det stämmer "sisådär" eller "dåligt" att de känner sig trygga på skolan. I fyra av klasserna har hälften av de besvarande eleverna eller mer angett dessa svarsalternativ.

Av utredningen framgår förvisso att skolan till viss del arbetar med att skapa trygghet för eleverna, men även att det finns behov av ytterligare åtgärder. Av den redovisning som huvudmannen inkommit med till Skolinspektionen framgår att skolan utvärderat och reviderat skolans plan mot kränkande behandling utifrån en kartläggning samt att de påbörjat ett arbete kring trygghet som bland annat består i att skapa en tryggare fysisk miljö för eleverna och skapa samsyn och gemensamma rutiner i personalgruppen. Rektorn uppger i intervju att det saknas likvärdighet i personalens arbete med konflikthantering. Enligt rektorn finns det personal som inte är så bra på

konflikthantering vilket leder till att personal kan trigga situationer mellan eleverna. Rektorn uppger att hon fört samtal med enskilda lärare kring konflikthantering. Rektorn säger att en av de huvudsakliga orsakerna till förekomsten av konflikter mellan eleverna har grund i behov av fortbildning i personalgruppen kring neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och hanteringen av konflikter. Detta bekräftas också i intervju med elevhälsan. Enligt elevhälsan har skolan för avsikt att framöver utbilda personalen kring konflikthantering, men detta har vid tidpunkten för Skolinspektionens besök på skolan inte påbörjats. En annan huvudsaklig orsak till de konflikter som sker mellan eleverna anger rektorn är att alla elever inte får det stöd som de behöver. Såväl representanter för elevhälsan som lärare beskriver i intervjuer att förekomsten av kränkningar ofta är kopplad till specifika elever som ofta hamnar i konflikt med varandra eller med andra elever. En av elevhälsans representanter uppger att skolan behöver arbeta med att stötta dessa elever även på raster, och utvärdera arbetet med att ge eleverna stöd på rasten. En representant för elevhälsan säger vidare angående dessa elevers behov av stöd att det ibland "blir för mycket brandsläckning" istället för en genomtänkt förebyggande plan. Vidare uppger rektorn att en tredje huvudsaklig orsak till de konflikter som sker mellan elever är höga sjukskrivningstal, eftersom det leder till att det inte finns behörig personal på plats på skolan. Flera lärare beskriver också apropå en fråga om elevernas trygghet att hög omsättning på såväl rektorer som lärare samt många sjukskrivningar i lärarkåren lett till att det saknas gemensamma strukturer och processer på skolan och skapat oro bland eleverna. Elevhälsorepresentanter och lärare beskriver också i intervjuer att skolan arbetar med organiserad rastverksamhet för att förebygga att kränkningar sker samt använder en konsekvenstrappa om en elev betar sig olämpligt mot någon annan. De beskriver dock också att dessa åtgärder inte ger effekt fullt ut, exempelvis uppger en representant för elevhälsan att rastverksamheten inte fungerar vilket leder till konflikter och några lärare uttrycker att även om skolan vidtar åtgärder så fortsätter ibland problemen.

Elever upplever återkommande bristande studiero

Skolinspektionen bedömer att eleverna på Aspnässkolan fortfarande inte tillförsäkras en studiemiljö som präglas av studiero. Skolinspektionens utredning visar att det finns återkommande problem med bristande studiero i över hälften av klasserna på skolan. Elever upplever, i vissa klasser dagligen, olika former av störningsmoment på lektionerna som påverkar deras möjligheter att koncentrera sig på skolarbetet. Detta består exempelvis i att elever skriker, hoppar på bänkar, kastar föremål, slåss och springer runt i klassrummet. Rektorn och personalen har identifierat ett behov av att arbeta med gemensamt förhållningssätt för att komma till rätta med studieron, men

detta har vid tidpunkten för Skolinspektionens uppföljning ännu inte implementerats.

Skolinspektionen bedömde i beslut den 10 maj 2017 att det fanns brister i Aspnässkolans arbete med att säkerställa studiero för alla elever. Vid uppföljning av detta beslut konstaterade Skolinspektionen i ett nytt beslut den 13 februari 2018 att det fortfarande förelåg brister i detta arbete, då det fortfarande fanns klasser som inte hade en tillfredsställande studiero.

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en studiemiljö som präglas av studiero. I förarbetena till bestämmelsen anges, som framgår ovan gällande tryggheten, bland annat att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö och att det förebyggande arbetet är centralt (prop. 2009/10:165 s. 319 och 320).

Skolinspektionens elevintervjuer och lektionsobservationer visar att det finns problem med studieron i ett flertal av klasserna på skolan. I intervjuer med elever i årskurserna 2-5 uppger elever från samtliga klasser i dessa årskurser att de upplever olika former av störningsmoment på lektionerna, som påverkar deras möjligheter att koncentrera sig på skolarbetet. Flera elever uppger att det råder "kaos" i klassrummet, i vissa fall dagligen. Elever beskriver vidare exempelvis hur de störs av att elever skriker och pratar högt under lektionen, bland annat under lärares genomgångar och vid tyst läsning. Vidare beskriver elever bland annat hur de även störs av att elever springer runt, hoppar på bänkar, kastar olika föremål i klassrummet, slåss och retas. I hälften av dessa klasser beskriver elever att de dagligen upplever att olika former av störningsmoment påverkar deras möjlighet att koncentrera sig på skolarbetet, medan elever från resterande klasser uppger att de upplever störningsmoment ibland eller mellan två till fyra gånger i veckan. Skolinspektionens lektionsobservationer i flera klasser i dessa årskurser visar också att det förekommer en rad störningsmoment i flera av klasserna. Exempelvis observerar Skolinspektionens utredare vid flera lektioner att elever återkommande skriker och pratar högt rakt ut i klassrummet, att elever kryper, ålar, springer och vandrar runt i klassrummet, att elever bankar knytnävar i bänken och att elever kastar runt sudd, papper, pennor, arbetsböcker och pennvässare på varandra. I några klasser som Skolinspektionen observerade var det däremot huvudsakligen lugnt och rådde studiero.

Även lärarna som intervjuats upplever att det finns problem med bristande studiero i ett flertal av klasserna på skolan – sex av elva klasser. Vid Skolinspektionens intervjuer med lärare framgår att lärare uppfattar att det

finns problem med bristande studiero i samma klasser i årskurserna 2-5 i vilka elever angett att de upplever stökiga lektioner dagligen, samt i en klass i årskurs 1. Lärare beskriver att elever i dessa klasser stör på lektionerna bland annat genom att hamna i slagsmål eller bråk under lektionerna, gå runt i klassrummet, komma försent, kalla varandra för tillmälen och vägra samarbeta med varandra. En lärare säger exempelvis om en klass att "de springer runt och skriker fula ord och de kan sparka och slå sina klasskamrater på lektionerna", vilket flera andra lärare beskriver även ofta sker i ytterligare en klass på skolan. Det framgår vidare att lärare uppfattar studieron som i huvudsak fungerande i fyra av skolans elva klasser. Skolinspektionen observerade lektioner för två av dessa fyra klasser och lärarnas bild bekräftades då.

Rektorn beskriver också att det är problem med studiero i över hälften av klasserna på skolan, vilket även visat sig i genomförda elevenkäter. Vid intervju med Skolinspektionen pekar rektorn ut sex av elva klasser på skolan som klasser där det finns problem med studieron. Även detta är samma klasser som elever och/eller lärare beskrivit som klasser där studieron oftare brister, och/eller där Skolinspektionen observerat flertalet störningsmoment under sina observationer. Den elevenkät som genomförts på Aspnässkolan under höstterminen 2018, och som Skolinspektionen tagit del av, visar också att i nio av elva klasser på skolan är det mellan 20 och cirka 77 procent av de elever som besvarat enkäten som uppger att det stämmer "sisådär" eller "dåligt" att de kan arbeta i lugn och ro. I fem av klasserna har hälften av de besvarande eleverna eller mer angett dessa svarsalternativ.

Eleverna beskriver att lärarna på olika sätt försöker att skapa studiero i klassrummet, men även att metoderna ofta inte fungerar. Flera elever beskriver i intervju att lärare när det blir stökigt i klassrummet kan bli arga och skrika på eleverna, vilket enligt några elever oftast inte hjälper och kan leda till att klassen skriker tillbaka på lärarna. Flera elever beskriver även att det ibland finns eller tillkallas extra personal i klassen, men några elever säger att inte heller det alltid gör att det är lugnare i klassrummet. Det förekommer också enligt eleverna att lärare lovar eleverna belöningar om de är tysta, men det finns enligt elever trots detta elever som ändå inte lyssnar. Vidare beskriver elever att lärarna när det blir stökigt kan säga till elever att vara tysta eller skicka ut elever från klassrummet. När elever skickas ut från klassrummet kan de dock fortsätta störa genom att banka på dörren till klassrummet och skrika, och alla elever lyssnar inte när läraren säger till eleverna att vara tysta. Några elever beskriver att lärare ibland tar ut elever och pratar med dem utanför klassrummet, vilket i vissa fall brukar leda till att det blir bättre resten av lektionen, medan det i andra fall bara blir bättre en kort stund och sedan pratigt igen.

Av utredningen framgår att rektorn och personal anser att det finns ett behov av att skapa likvärdighet i arbetet med studieron på skolan. Vid Skolinspektionens lärarintervjuer framgår att några lärare anser att arbetet med studieron på skolan präglas av mer samarbete och likvärdighet än innan, men också att flera lärare anser att det på skolan saknas ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med att hantera bristande studieron. Även rektorn uppger att det saknas likvärdighet i arbetet med studieron på skolan och att de för att komma tillrätta med bristande studieron behöver arbeta med kollegialt lärande. Detta uppger även representanter för elevhälsan, som förklarar att det på skolan saknas gemensamma förhållningssätt kring arbetet med studieron och att varje enskild lärare arbetar på sitt eget sätt. Representanter för elevhälsan beskriver även att det finns en koppling mellan elever i behov av stöd vid övergångar och på lektionerna, och den bristande studieron.

Fortsatta brister i att anmäla kränkande behandling och ett stort antal anmälningar om kränkande behandling har inte utretts

Skolinspektionen bedömer att det finns fortsatta brister i arbetet för att motverka kränkande behandling av elever. Förvisso har åtgärder vidtagits i syfte att se till att personal anmäler kränkande behandling av elever till rektorn, vilket gett effekt. Men utredningen visar att det även fortsatt finns lärare som själva gör en bedömning av huruvida uppgivna kränkningar ska anmälas till rektorn eller inte innan de anmäler, där bedömningen grundar sig i en värdering av en händelses art och omfattning. Skolinspektionen vill framhålla att anmälningsskyldigheten omfattar alla händelser där en elev upplever sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Det ska inte göras någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan den anmäls till rektorn respektive huvudmannen. Anmälningsskyldigheten uppkommer oavsett om eleven uppgett sig ha blivit utsatt för kränkande behandling eller om det på något annat sätt, t.ex. genom skolpersonalens egna observationer, kommit fram att eleven kan känna sig utsatt för kränkande behandling.

Därutöver framkommer ytterligare en brist inom samma område, då hundratals anmälningar som rör kränkande behandling har gjorts till rektorn utan att rektorn utrett dessa. I vissa fall är anmälningarna nästan ett år gamla. Även om det kan antas att personal vid flera av dessa händelser själva har utrett omständigheterna och vidtagit åtgärder är det inte sannolikt att detta skett i alla dessa ärenden och rektorn beskriver själv att hon borde ha utrett dessa. Huvudmannen har därmed åsidosatt sin skyldighet att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och skyldigheten att, i förekommande fall, vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling av elever framgent. Skolinspektionen ser

särskilt allvarligt på detta med tanke på det stora antalet kränkningar som inträffar på skolan och den otrygghet elever beskriver.

Skolinspektionen bedömde i beslut den 10 maj 2017 att det fanns brister i Aspnässkolans målinriktade arbete mot kränkande behandling. Vid uppföljning av detta beslut konstaterade Skolinspektionen i ett nytt beslut den 13 februari 2018 att det fortfarande förelåg brister i detta arbete, då samtliga signaler om kränkande behandling av elever inte anmälades från personalen till rektorn.

Enligt skollagen är en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Utredningen visar att det fortsatt varierar huruvida lärare anmäler uppgiven kränkande behandling till rektorn och att ett mycket stort antal anmälningar inte utretts. Vid Skolinspektionens intervjuer med lärare och elevhälsorepresentanter framgår visserligen att personalen blivit informerade om anmälningsplikten vid kränkande behandling och att lärare anmäler uppgivna kränkningar av elever i kommunens digitala system, varigenom huvudmannen direkt får kännedom om dessa. Det framgår dock också av intervjuer med lärare att det fortfarande finns lärare som själva gör en bedömning av om en händelse ska anmälas eller inte, exempelvis beroende på hur många gånger kränkningen skett eller vilken sorts kränkning det är. Rektorn uppger i intervju att hennes uppfattning är att personalen är duktiga på att anmäla kränkningar av elever och att de har bra statistik kring anmälda kränkningar i kommunens digitala system. Rektorn säger vidare att "jag har dock inte alltid hunnit med att skyndsamt utreda anmälningarna om kränkande behandling i den takt jag borde, jag vet att de ska utredas skyndsamt". Rektorn berättar att det finns cirka 300 anmälningar om kränkande behandling av elever som inte utretts, varav vissa anmälningar gjorts redan år 2017.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett

beslut om föreläggande gäller omedelbart och ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får, enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen, förenas med vite. Ett föreläggande ska enligt andra stycket i samma bestämmelse förenas med vite om förelägandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Verksamheten vid Aspnässkolan uppfyller inte de krav som ställs i författningarna. Järfälla kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa de konstaterade bristerna.

Skolinspektionen anser vidare att bristerna allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att förelägandet därför ska förenas med vite.

Skolinspektionen konstaterar, som framgår ovan, vid uppföljningen av tidigare tillsynsbeslut, att det finns allvarliga brister i skolmiljön på Aspnässkolan och i arbetet med att motverka kränkande behandling. Tillsynen visar bland annat att elever utsätts för allvarliga kränkningar i verksamheten och återkommande upplever bristande trygghet och studiero, samtidigt som det finns brister i arbetet med att anmäla till rektorn när elever upplever sig utsatta för kränkande behandling och att utreda omständigheterna och vidta åtgärder vid förekomsten av kränkande behandling.

Skolinspektionen konstaterar vidare att brister inom området har förelegat under en längre tid och trots tidigare förelägganden. Skolinspektionen har vid upprepade tillfällen, såväl i beslut från den 10 maj 2017 som i beslut från den 13 februari 2018, påpekat att brister inom området föreligger i verksamheten och förelagt Järfälla kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Järfälla kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. (2 kap. 29 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Se till att alla elevers behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses.
- Se till att en studie- och yrkesvägledare, eller annan personal med motsvarande uppgifter och kompetens, informerar och vägleder elever om framtida studier och arbetsliv, samt ger stöd till övriga personalens arbete med att ge eleverna studie- och yrkesvägledning.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att de brister avseende studie- och yrkesvägledningen på Aspnässkolan, som Skolinspektionen upprepade gånger sedan våren 2017 förelagt Järfälla kommun att avhjälpa, fortfarande kvarstår. Tillsynen visar att det fortsatt endast är några enskilda lärare som arbetar med studie- och yrkesvägledande insatser för sina elever och att det saknas ett organiserat studie- och yrkesvägledningsarbete som säkerställer att studie- och yrkesvägledande insatser kommer elever i alla årskurser till del. En studie- och yrkesvägledare, eller en personal som fullgör motsvarande uppgifter, deltar inte i arbetet med att informera och vägleda eleverna om framtida studier och arbetsliv, och stöttar inte heller övrig personal i detta arbete. Skolinspektionen vill framhålla att det är viktigt att skolan ser till att organisera de studie- och yrkesvägledande insatserna så att alla elever i grundskolan ges möjlighet att utveckla kompetens kring framtida studie- och yrkesval och får sina behov av vägledning tillgodosedda.

Skolinspektionen bedömde i beslut den 10 maj 2017 att det fanns brister i Aspnässkolans arbete med studie- och yrkesvägledning. Vid uppföljning av detta beslut konstaterade Skolinspektionen i ett nytt beslut den 13 februari 2018 att det fortfarande förelåg brister i detta arbete, då skolan fortsatt saknade tillgång till personal med studie- och yrkesvägledningskompetens och studie- och yrkesvägledande insatser fortfarande inte kom elever till del i tillräcklig utsträckning.

Enligt skollagen ska elever i grundskolan ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.

Av förarbeten till skollagen framgår att lärare, skolledare och särskilt utbildade studie- och yrkesvägledningsfunktionärer har ett gemensamt ansvar, men delvis olika roller, när det gäller information och vägledning till eleverna om framtida studier och arbetsliv. En förutsättning för att eleverna ska kunna utnyttja den stora frihet och de möjligheter till egna val som erbjuds är att de får en adekvat information om utbildningsutbud och valmöjligheter, såväl utifrån sina intressen och förutsättningar som i förhållande till

arbetsmarknadens behov. Vidare framgår att kompetens för studie- och yrkesvägledning främst finns hos personer som är anställda för denna verksamhet. Även rektorer och lärare har dock ett visst ansvar att förmedla sådan kunskap. (Prop. 2009/10:165 sid. 278 f. och 659)

Rektorn har enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning. Enligt läroplanen ska studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, och vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesvägledande insatser (Lgr 11, 2.6 Skolan och omvärlden och 2.8 Rektorns ansvar).

Av Skolverkets allmänna råd med kommentarer för arbete med studie- och yrkesvägledning framgår att rektorn bör se till att studie- och yrkesvägledning sker kontinuerligt och integrerat i utbildningen under studietiden, så att eleven ges förutsättningar att göra väl underbyggda studie- och yrkesval (SKOLFS 2013:180, s. 15). Vidare framgår att elever som står inför en valsituation ofta behöver stöd i att bearbeta olika valalternativ. De behöver få möjlighet att ställa de olika alternativen i relation till sina egna preferenser, förutsättningar och eventuella egna personliga mål. Det är viktigt att den processen påbörjas och synliggörs i så god tid som möjligt. (SKOLFS 2013:180, s. 13)

Utredningen visar att det varierar huruvida elever på Aspnässkolan får ta del av studie- och yrkesvägledande insatser eller inte. Huvudmannen uppger i skrivelse bland annat att skolan utarbetat en "SYV-plan" där samtliga elevers behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses, och att alla lärare i sin grovplanering för läsåret planerat in inslag av studie- och yrkesvägledning. När Skolinspektionen tar del av lärarnas grovplaneringar framgår dock att det inte finns några inplanerade studie- och yrkesvägledande insatser i tre av fem årskurser på skolan. Vid Skolinspektionens intervjuer med elever uppger dessutom elever i årskurs 2, och från vissa klasser i årskurserna 4 och 5, att de pratat om yrken, studier och framtid med sina lärare, medan elever i årskurs 3, och i övriga klasser i årskurserna 4 och 5, uppger att de inte gjort detta. De elever som uppger att de inte pratat om yrken, studier och framtid med sina lärare, uppger att de inte heller besökt någon arbetsplats eller fått besök av någon som pratat om sitt jobb. Elever i årskurs 5 uppger dock att de genomför prao i skolans kök. Även vid Skolinspektionens intervjuer med lärare framgår att vissa klasslärare pratat med eleverna om yrken, studier och framtid, medan andra klasslärare inte genomfört några studie- och yrkesvägledande insatser för eleverna. Rektorn säger i intervju att hon uppmanat lärarna att arbeta med

studie- och yrkesvägledning utifrån skolans plan för arbetet, men säger samtidigt att hon inte hunnit följa upp att arbetet sker och att det kan vara så att det finns flera årskurser på skolan där arbetet med studie- och yrkesvägledning inte kommit i gång.

Av utredningen framgår också att skolan även fortsatt saknar tillgång till personal med särskilt studie- och yrkesvägledarkompetens så att elevernas behov av vägledning kan tillgodoses. Huvudmannen uppger i skrivelse till Skolinspektionen att en studie- och yrkesvägledare som är anställd på förvaltningen finns tillgänglig för konsultation och samarbete vid frågor som rör studie- och yrkesvägledning. Ingen av de elva lärare som Skolinspektionen intervjuar känner dock till att det finns någon studie- och yrkesvägledare eller personal med motsvarande kompetens att tillgå på skolan. Detta uppger även elever. Rektorn säger att det inte är en prioritet att skolan ska ha tillgång till studie- och yrkesvägledare eftersom hon själv arbetat som det, men säger samtidigt att hon inte gjort det känt för lärarna att hon har den kunskapen.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart och ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får, enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen, förenas med vite.

Verksamheten vid Aspnässkolan uppfyller inte de krav som ställs i författningarna. Järfälla kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa de konstaterade bristerna.

Skolinspektionen bedömer vidare att föreläggandet ska förenas med vite. Skolinspektionen konstaterar, som framgår ovan, vid uppföljningen av tidigare tillsynsbeslut, att brister i arbetet med studie- och yrkesvägledning kvarstår, trots att myndigheten vid upprepade tillfällen förelagt huvudmannen att vidta åtgärder för att komma till rätta med bristerna på området. Huvudmannen har fortfarande inte sett till att det på Aspnässkolan bedrivs ett studie- och yrkesvägledande arbete som tillgodoser elevers behov av studie- och yrkesvägledning. Skolinspektionen anser att det är allvarligt att bristerna fortsatt kvarstår trots att de påtalats redan den 10 maj 2017 och därefter även 13 februari 2018.

Styrning och utveckling av verksamheten***Bedömning av brist***

Skolinspektionen konstaterar att Järfälla kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras. (1 kap. 4 §, 4 kap. 4-6 §§ och 5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Se till att det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras och att dokumentationen omfattar resultat och måluppfyllelse, analys av förbättringsområden samt beslut om förbättringsåtgärder.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det fortsatt föreligger brister i det systematiska kvalitetsarbetet på Aspnässkolan. Förvisso framgår av utredningen att en uppföljning av såväl kunskapsresultat som trygghet och studiero genomförts, och att analyser har gjorts och följts av åtgärder. Det framgår emellertid att det fortsatt finns brister i dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet. Att det finns fungerande rutiner för dokumentation och att de olika delarna av det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras är viktigt för att säkerställa att arbetet sker systematiskt och långsiktigt och för att underlätta uppföljning och utvärdering av de insatta åtgärderna. Det är vidare viktigt för att se till att det utvecklingsarbete som bedrivs inte är avhängigt enskilda individer på skolan. Detta är centralt inte minst på Aspnässkolan som varit föremål för flertalet rektorsbyten bara under det senaste året.

Skolinspektionen bedömde i beslut den 10 maj 2017 att det fanns brister i Aspnässkolans systematiska kvalitetsarbete och konstaterade då bland annat att dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet var bristfällig och att den nya rektorn inte kunnat ta del av en sammanställning av elevernas

kunskapsresultat för de senaste fem åren. Det framgick även att skolan under flera års tid varit föremål för ett stort antal rektorsbyten. Vid uppföljning av detta beslut konstaterade Skolinspektionen i ett nytt beslut den 13 februari 2018 att det fortfarande förelåg brister i det systematiska kvalitetsarbetet, bland annat att det saknades dokumentation som kunde ge en samlad bild av kunskapsresultaten och ligga till grund för analys och beslut om prioritering av utvecklingsinsatser.

Enligt skollagen ska varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen ska genomföras även på skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs i enlighet med bestämmelserna. Vidare framgår av skollagen att inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Det systematiska kvalitetsarbetet ska enligt skollagen dokumenteras.

Enligt förarbetena till skollagen är arbetet med att utveckla verksamheten en process där en analys och värdering bland annat av skolans resultat och redan vidtagna åtgärder måste ligga till grund för beslut om åtgärder för förbättring. Vad gäller kravet på dokumentation uttalas att regeringen inte föreslår någon detaljerad reglering av innehåll i och struktur för dokumentationen, men att rimligen bör information om resultat och måluppfyllelse, analys av förbättringsområden samt beslut om förbättringsåtgärder ingå i en sådan redovisning. (Prop. 2009/10:165 sid 304 och 305).

Enligt Skolverkets allmänna råd med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet bör rektorn se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser, skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete, samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom enheten. (SKOLFS 2012:98, s. 20)

Av utredningen framgår att det genomförts ett systematiskt kvalitetsarbete bestående i uppföljning, analys och åtgärder. I intervju med Skolinspektionen redogör rektorn för att hon tillsammans med specialpedagoger och undervisande lärare årskursvis följt upp elevernas kunskapsresultat i alla

ämnen samt förskoleklassens verksamhet. Rektorn ger exempel på övergripande resultat som uppmärksammats i fråga om låg måluppfyllelse och beskriver åtgärder som vidtagits med anledning av detta, exempelvis att skolan anordnat extra simundervisning eftersom de uppmärksammat att det på skolan, genomgående i alla årskurser finns elever som inte kan simma och därmed hade svårigheter med ämnet idrott och hälsa. Rektorn redogör också för att trygghet och studiero följts upp genom elevenkäter i förskoleklassen och i alla årskurser på skolan, och säger att resultat från enkäter diskuterats i personalgruppen. Det framgår också av intervju med elevhälsan samt av skolans plan mot kränkande behandling, som Skolinspektionen tagit del av, att åtgärder vidtagits utifrån den analys som gjorts av tryggheten på skolan, utifrån bland annat enkäterna.

Utredningen visar dock att dokumentationen av kvalitetsarbetet är bristfällig. Rektorn uppger att det inte finns någon annan dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet än den som Skolinspektionen tagit del av. Dokumentationen som Skolinspektionen tagit del av omfattar endast korta anteckningar om resultaten i svenska som andraspråk och matematik i årskurs 1, idrott och hälsa i årskurs 2 och 4 samt de praktiska och estetiska ämnena i årskurs 4. Ingenting gällande måluppfyllelsen i andra ämnen eller årskurser framgår av dokumentationen. Kring förskoleklassen framgår endast kortfattade och ostrukturerade anteckningar som bland annat gäller om förberedande samtal med vårdnadshavare innan eleverna börjar i förskoleklassen ska ske eller inte. Huvudmannen har även skickat in dokumentation av analys av enstaka screeningar i matematik och svenska som genomförts i årskurserna 1 och 2, samt de nationella proven i svenska och matematik i årskurs 3 till Skolinspektionen. När det gäller uppföljning, analys och beslut om åtgärder gällande tryggheten finns detta arbete dokumenterat i skolans plan mot kränkande behandling. När det gäller studiero har rektorn inkommit med dokumentation som visar på resultat av en enkät som omfattar uppföljning av studieron, däremot framgår inte någon analys eller beslut om åtgärder kring studiero av någon dokumentation som delgetts Skolinspektionen. Det framgår av utredningen att det förekommit flertalet rektorsbyten på skolan under kalenderåret 2018.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart och ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får, enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen, förenas med vite.

Verksamheten vid Aspnässkolan uppfyller inte de krav som ställs i författningarna. Järfälla kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa de konstaterade bristerna.

Skolinspektionen anser vidare att föreläggandet ska förenas med vite. Skolinspektionen konstaterar, som framgår ovan, vid uppföljningen av tidigare tillsynsbeslut, att det fortfarande finns brister i det systematiska kvalitetsarbetet på Aspnässkolan. Att det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras är centralt för att säkerställa att arbetet sker systematiskt och långsiktigt. Skolinspektionen anser att bristerna påtagligt försvårar förutsättningarna för skolan att uppmärksamma brister och utvecklingsbehov i verksamheten, och vidta relevanta åtgärder utifrån detta. Detta framgår inte minst med tanke på de många och allvarliga brister som Skolinspektionen kunnat konstatera i verksamheten vid upprepade tillfällen.

Skolinspektionen konstaterar vidare att brister inom området har förelegat under en längre tid och trots tidigare förelägganden. Skolinspektionen har vid upprepade tillfällen, såväl i beslut från den 10 maj 2017 som i beslut från den 13 februari 2018, påpekat att brister inom området föreligger i verksamheten och förelagt Järfälla kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna. Brister gällande det systematiska kvalitetsarbetet konstaterades också av myndigheten i beslut från den 11 februari 2009 (dnr 43-2008:215) och i beslut från den 12 april 2012 (dnr 43-2011:4880).

Avhjälpt brist i verksamheten

Förutsättningar för lärande och trygghet

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Järfälla kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Skolan ska säkerställa att eleverna deltar i utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Uteblir en elev utan giltigt skäl ser rektorn till att elevens vårdnadshavare informeras samma dag. (7 kap. 17 § skollagen)

Det har vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Järfälla kommun avhjälpt denna brist.

Motivering

Skolinspektionen bedömde i beslut den 10 maj 2017 att det fanns brister i Aspnässkolans arbete med att se till att eleverna deltar i utbildningen. Vid uppföljning av detta beslut konstaterade Skolinspektionen i ett nytt beslut den 13 februari 2018 att det fortfarande förelåg brister i detta arbete.

Av den skrivelse som huvudmannen inkommit med till Skolinspektionen den 13 september 2018 framgår bland annat att skolan har upprättat en elevhälsoplan där rutiner för uppföljning och utredning vid frånvaro framgår. Rutinerna omfattar bland annat beskrivning av hur olika typer av frånvaro definieras och ska hanteras, samt beskriver ansvarsfördelning vid olika typer av frånvaroproblematik. Huvudmannen uppger i skrivelsen att det därigenom säkerställs att skolan vidtar åtgärder vid frånvaro, och framhåller att de nya rutinerna lett till snabbare agerande vid frånvaro. Vid Skolinspektionens intervju med skolans rektor uppger hon bland annat att hon följt upp lärarnas frånvarorapportering och att hon anser att såväl skolledningen som elevhälsan numera har koll på elever som har omfattande frånvaro. Rektorn beskriver också att utredningar genomförts, samt att olika former av åtgärder vidtagits i förekommande fall.

X Tommy Lagergren

Tommy Lagergren
Beslutsfattare
Signerat av: Tommy Lagergren

X Sara Afifi

Sara Afifi
Föredragande
Signerat av: Sara Afifi

Hur man överklagar, se bilaga 1

Bilagor

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande med vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska lämnas till Skolinspektionen på Sveavägen 159 i Stockholm eller skickas till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.